Maatschappelijke impact van alcoholgebruik
Belang van een globaal gezondheidsbeleid

Conferentie over alcohol- en druggebruik: uitdagingen voor een preventiebeleid op het werk

Brussel, Woensdag 20 november 2024

Hoge Gezondheidsraad
Conseil Supérieur de la Santé

Frieda Matthys, MD, PhD
Prof. Em. Psychiatrie VUB

Overzicht

- Omvang van het gebruik
- Omvang van de schade
- Preventie

Alcoholconsumptie: wereldwijd

Total alcohol per capita consumption (APC) (15+ years; in litres of pure alcohol), 2019

Europa kent de hoogste consumptie van pure alcohol **per capita**

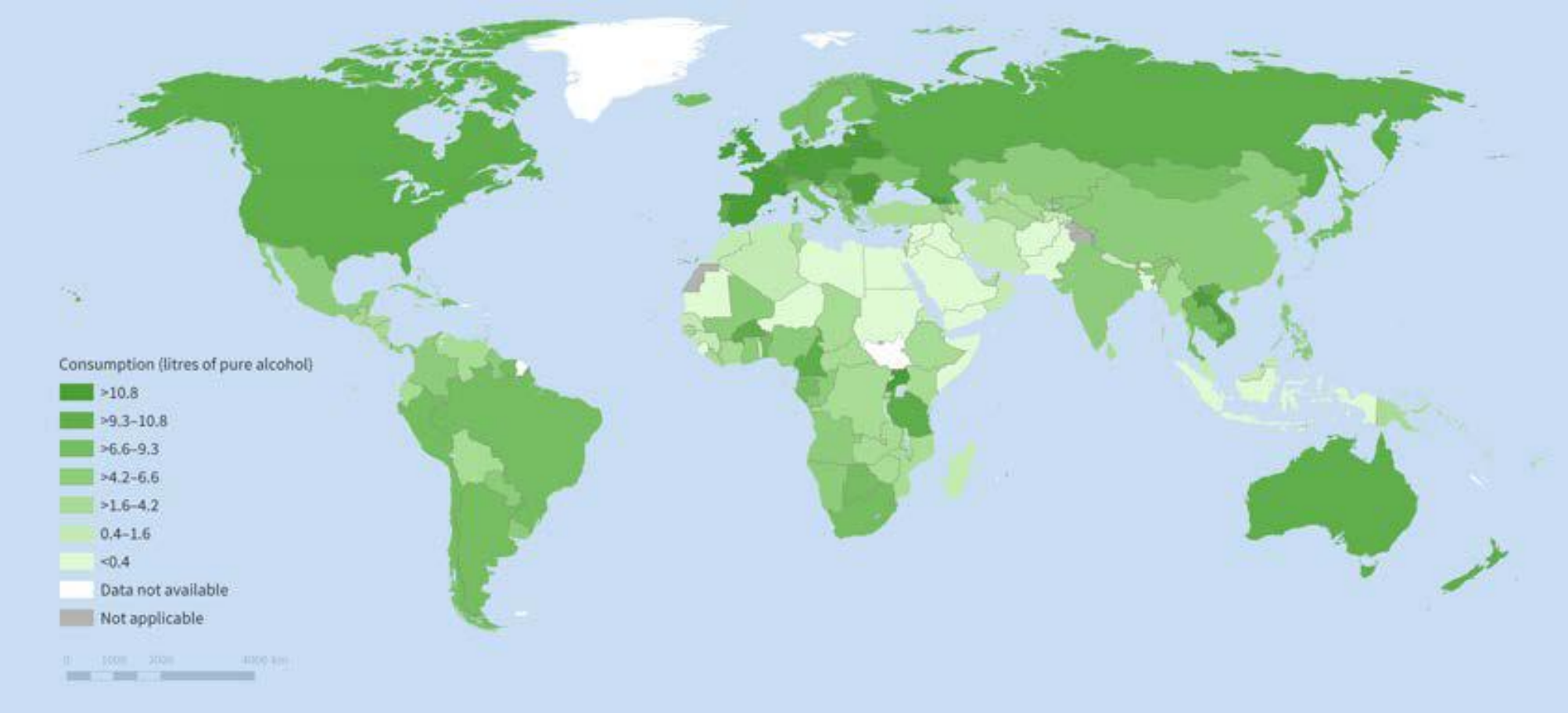

Figure 2.6 Levels of total and unrecorded consumption by World Bank income groups, 2019

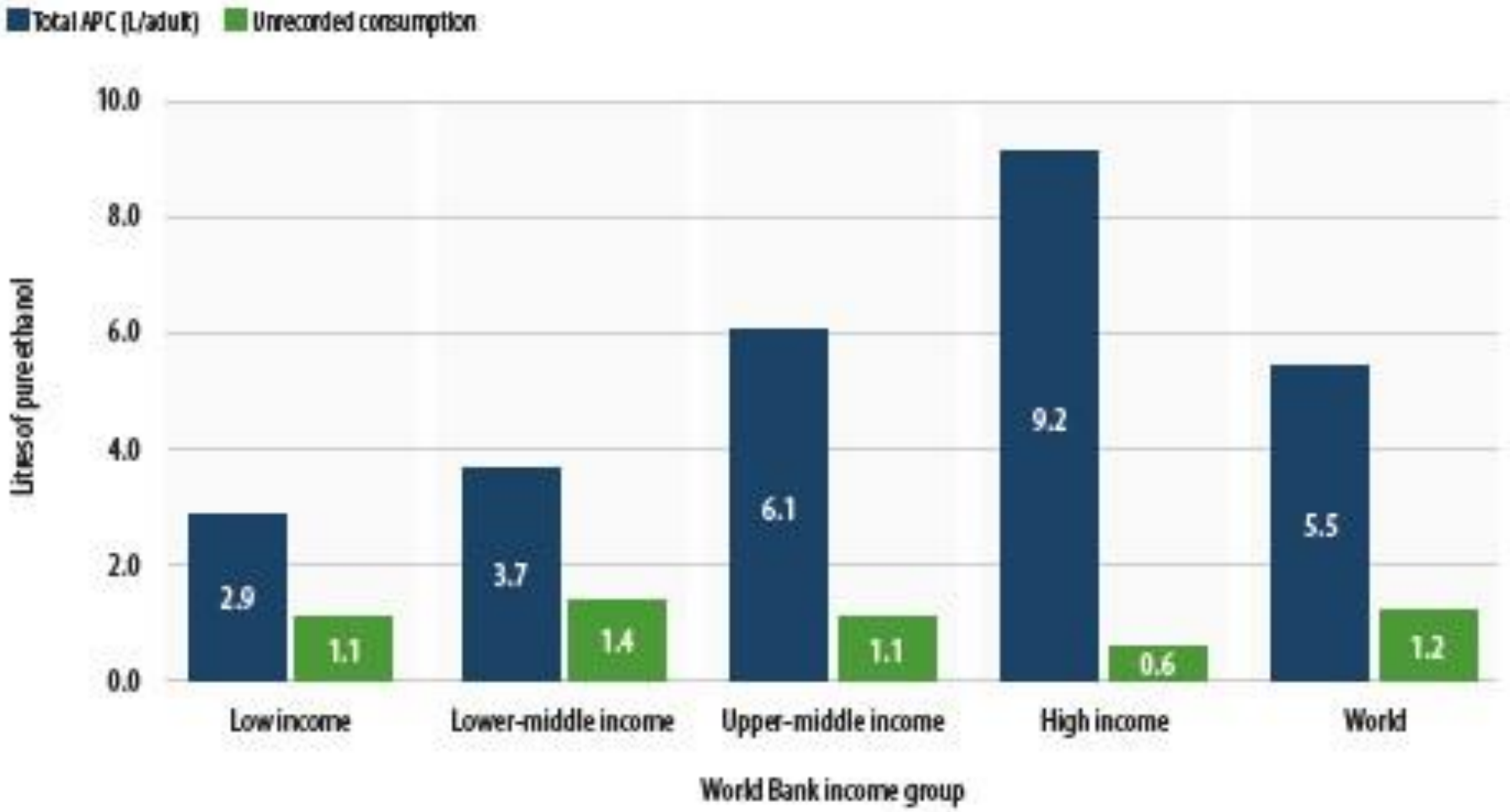

In 2019 consumeerde de Belg gemiddeld 10,8 liter pure alcohol per jaar.
Mannen (7,4 %) en vrouwen (4,3 %)wekelijks overmatig alcoholgebruik
Ongeveer 10% van de jongeren van 15 tot 24 jaar meldt wekelijks binge drinken
Eerste alcohol: 55% tussen 16 en 18 jaar en 23 % voor het 16de jaar

Figuur 11. Totaal alcoholverbruik (gemeten en niet-gemeten verbruik) per persoon (in liter pure alcohol) in de bevolking van 15 jaar en ouder, volgens land van residentie, Europa, 2019

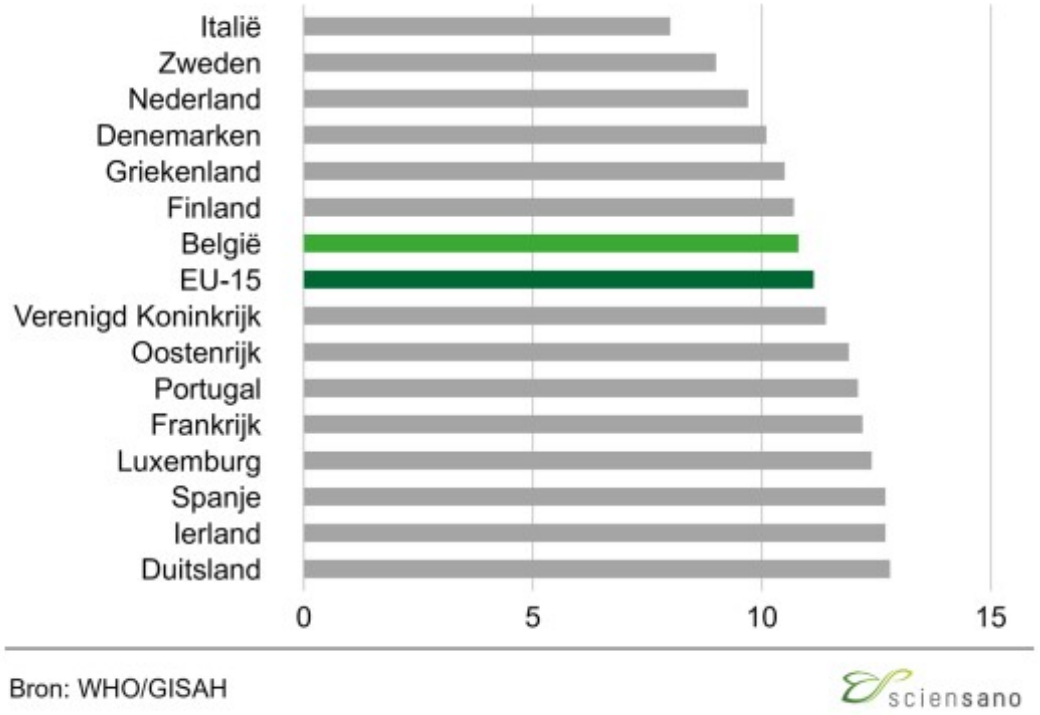

Tableau 1. Evolution de la consommation alcoolique en Belgique 1997-2018

	1997	2001	2004	2008	2013	2018
Pourcentage de la population de 15 ans et plus…						
• Qui n'a jamais consommé d'alcool de sa vie	-	-	-	-	13,2	16,8
• Qui a consommé de l'alcool dans les 12 mois	84,1	80,5	84,2	80,4	81,8	76,6
• Qui consomme de l'alcool tous les jours	7,7	9,7	9,2	12,2	14,2	9,7
• Qui consomme plus de 10 unités par semaine	-	-	-	-	16,9	14,0
• Qui surconsomme (F >14/sem. ; H >21/sem.)	7,0	9,3	9,0	7,9	6,4	5,9
• Qui s'hyper-alcoolise (6+/occ.) chaque semaine	-	-	-	8,1	8,5	7,6
• Qui binge drink (F 4+/2h ; H 6+/2h) chaque semaine	-	-	-	-	-	4,3
• Qui a une consommation problématique actuelle	-	-	-	-	-	7,0
Parmi les consommateurs de 15 ans et plus :						
• Age moyen au début de la consommation	-	-	-	18,2	18,3	17,7
• Nombre moyen de consommations par semaine	-	-	-	-	10,6	9,4
• % qui a déjà connu des problèmes liés à l'alcool	-	6,6	7,8	10,3	10,3	15,0

Source : Enquête de Santé, Belgique, 1997, 2001, 2004, 2008, 2013, 2018

Preventiebarometer 2022
Vlaamse bevolking
Sciensano

Frequentie van alcoholgebruik

Voorbije 12 maanden	81,7%
Dagelijks	6,5%
Riskant (meer dan 10 per week)	10,3%

Dagelijks alcoholgebruik

4,7% 8,4%

Riskant alcoholgebruik

4,8% 15,9%

Intenties om alcoholgebruik te minderen

Komende 12 maanden	24,4%
	49,1%
	20,6%

- Personen die in de voorbije 12 maanden alcohol dronken
- Personen die riskant alcohol dronken
- Personen die niet riskant alcohol dronken

Sociale druk rond alcoholgebruik bij personen die ooit alcohol dronken

Stoppen met alcohol drinken
30,9% vindt dit moeilijk

'Nee' zeggen als iemand alcohol aanbiedt
13,6% vindt dit moeilijk

Niet drinken als vrienden drinken
17,5% vindt dit moeilijk

Kennis over alcohol bij personen die ooit alcohol dronken

Alcohol verhoogt kans op kanker
44,6% weet dit

Eén glas rode wijn per dag is niet gezond
27,7% weet dit

Draagvlak voor mogelijke maatregelen

Verbod alcoholverkoop in tankstations
64,9% vindt dit belangrijk

Minimumleeftijd voor alcohol optrekken van 16 naar 18 jaar
77,5% vindt dit belangrijk

Somatische risico's van alcoholgebruik

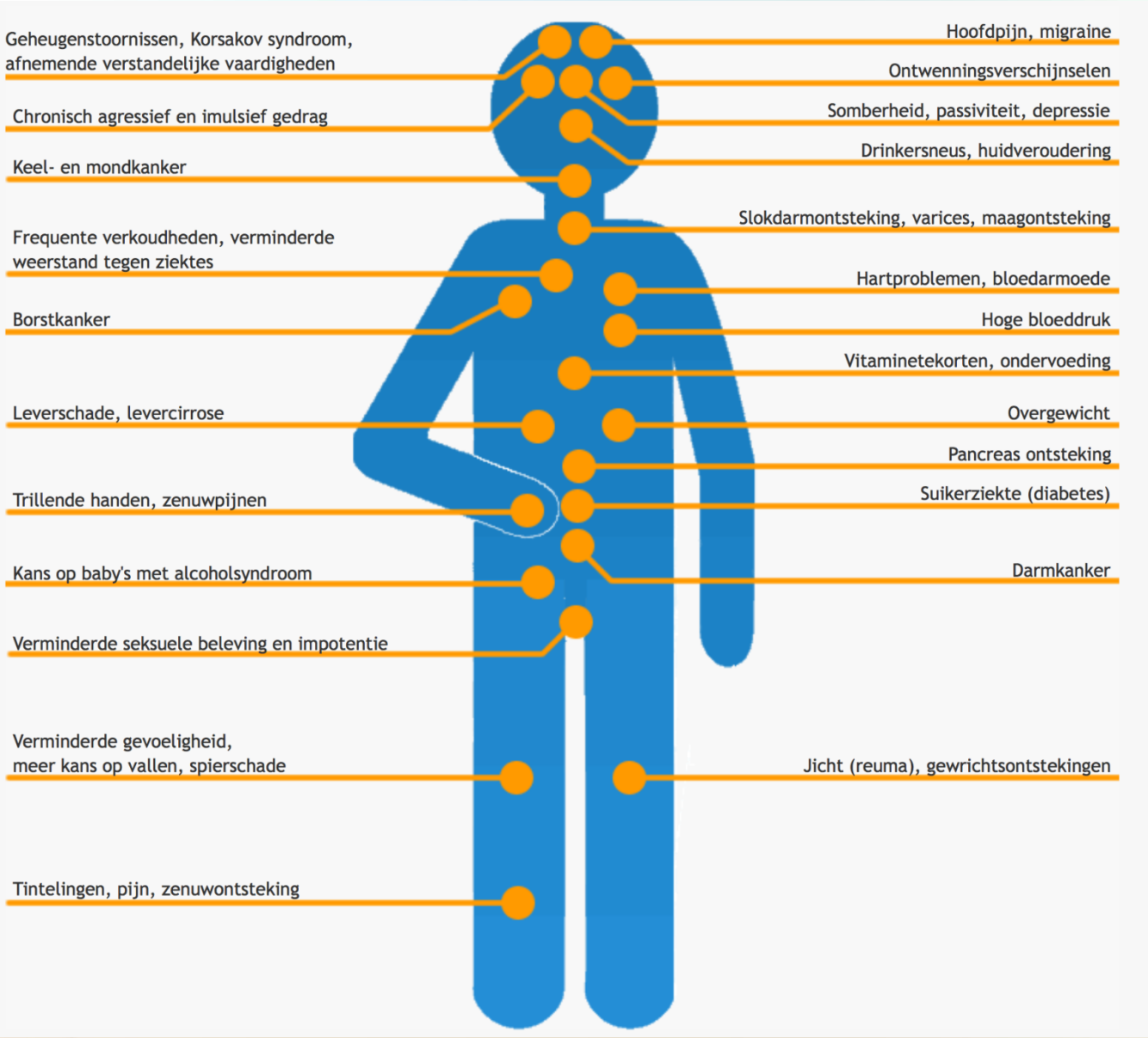

www.alcoholhulp.be

Burden of Disease Attributable to Alcohol Among the 10 Leading Risk Factors for Disease In Developed Countries

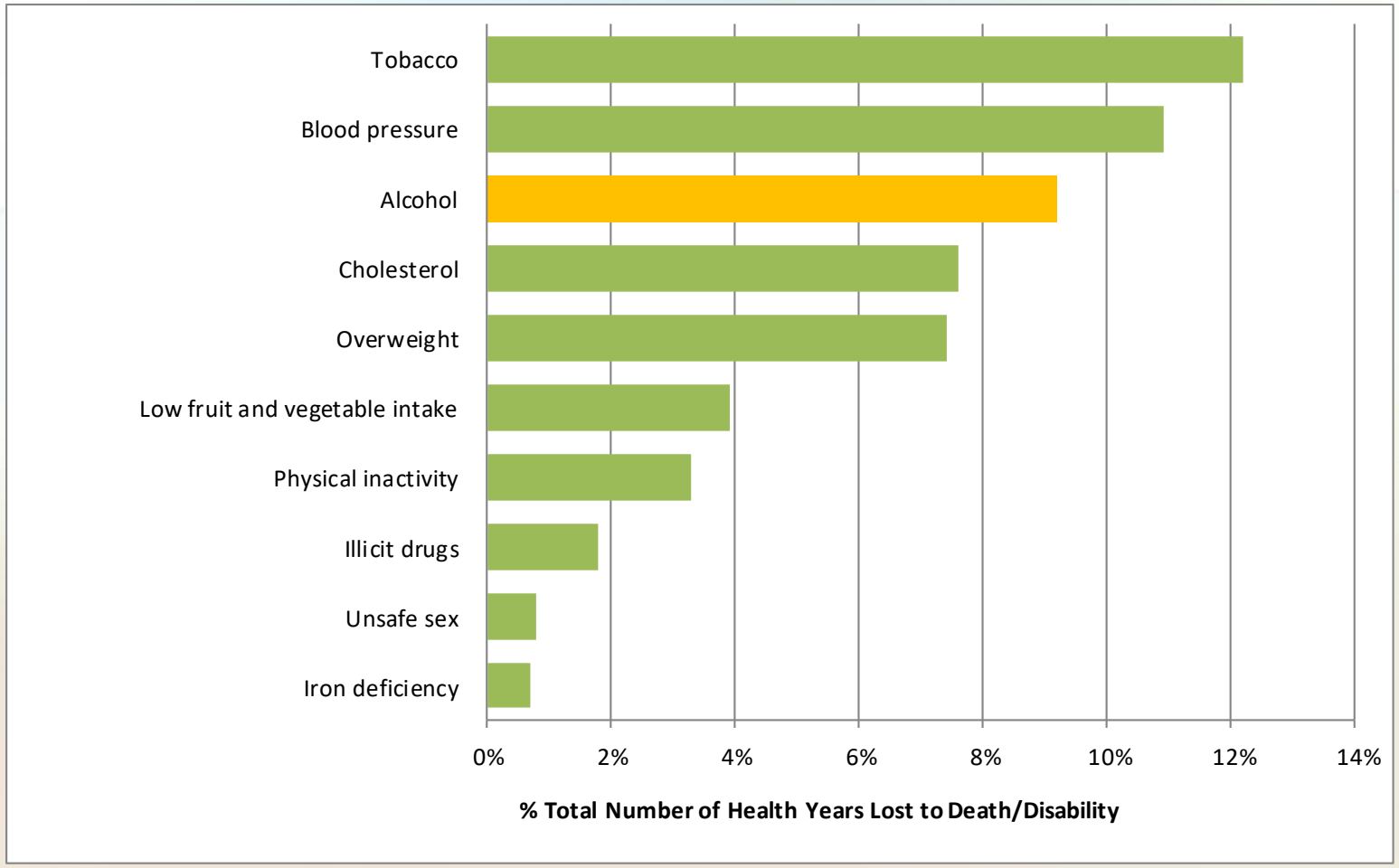

The World Health Report 2002: http://www.who.int/whr/2002/en/whr2002_annex14_16.pdf

Alcohol en trauma's

- 4224 letselongevallen met alcohol in 2022 (VIAS)
- Bij 53 % van de dodelijke verkeersongevallen is alcohol in het spel
- Bij andere ongevallen 47 % (1)
- Bij de helft van alle criminele feiten (2)
- Mannen met alcoholmisbruik 6x meer kans op huiselijk geweld (3)
- Bij branden in 64 % van de gevallen
- Onderkoeling en vrieswonden: 48 %
- Vallen: 40 %
- 26 tot 62 % van alle traumata op een urgentiedienst(4)

[1] Haberman, 1987 ; [2] Abbey, 2004; [3] Rongqin Yu1, 2019; [4] McLoad 2011

Europa heeft een grotere alcoholgerelateerde 'burden of disease' dan enige andere regio

Alcohol-gerelateerde burden of disease in DALYs als deel van alle DALYs, volgens geslacht en WHO regio (2004)

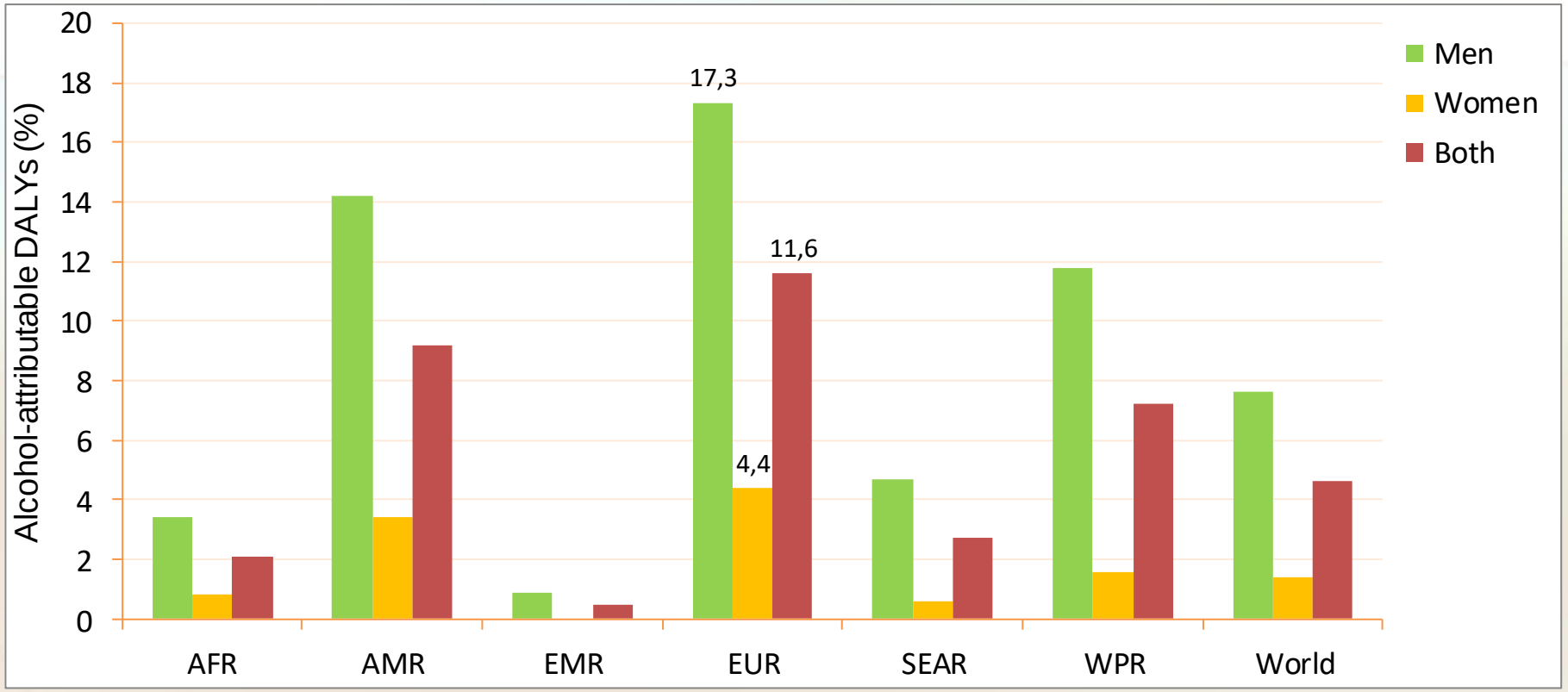

- **Europa** kent meer alcoholgerelateerde overlijdens dan enige andere regio ter wereld

AFR=African region; AMR=American region; EMR=eastern Mediterranean region; EUR=European region; SEAR=southeast Asian region; WPR=western Pacific region; DALY=disability-adjusted life year

Rehm et al. Lancet 2009;373:2223–2233

Schade door alcoholgebruik vlg de WHO

- Schade voor de lichamelijke en psychische gezondheid van de drinker
- Bedoeld of onbedoeld letsel van anderen, bijvoorbeeld door geweld of een verkeersongeluk
- Verwaarlozing of misbruik van een kind, partner of anderen die van de zorg van de drinker afhankelijk zijn
- In gebreke blijven in een bepaalde sociale rol (partner, collega, werknemer, vriend)
- Verlies van gemoedsrust (zelf én omgeving)
- Schade aan andermans eigendom
- Schade aan het (ongeboren) kind : FAS ; HIV (onbeschermd seksueel contact)

Directe en indirecte kosten

- Gezondheidszorg
- Juridische en sociale zekerheidskosten
- Kosten van materiële schade (bvb verkeersongevallen)

- Kosten door vroegtijdige sterfgevallen
- Kosten door ziekte en werkloosheid
- Verlies van (bedrijfs-)inkomsten door productiviteitsverlies
- Immateriële kosten ten gevolge van een verminderde kwaliteit van leven (moeilijk meetbaar)

Directe en indirecte kosten

- In 2012 werden de directe en indirecte kosten van de verslavende middelen geraamd op 4,6 miljard euro in België (= 419 euro per inwoner of 1,19% van het BBP).
  - 45% (2,1 miljard euro) is te wijten aan alcohol.
  - 32% (1,5 miljard euro) aan tabak.
  - 5% (215 miljoen euro) wordt toegeschreven aan psychoactieve medicatie.
- Ook gaan er meer dan 470.000 gezonde jaren verloren door het gebruik van tabak en alcohol.

Baten

- extra belastinginkomsten en accijnzen
- werkgelegenheid in de horeca en in de sector die alcoholische dranken zoals bier, wijn en sterke drank produceert, importeert en exporteert

- In Nederland werd de kosten-baten berekend.
- Slotsom: een kost van2,3 tot 3,4 miljard per jaar.

25% of consumers account for 78% of alcohol consumption

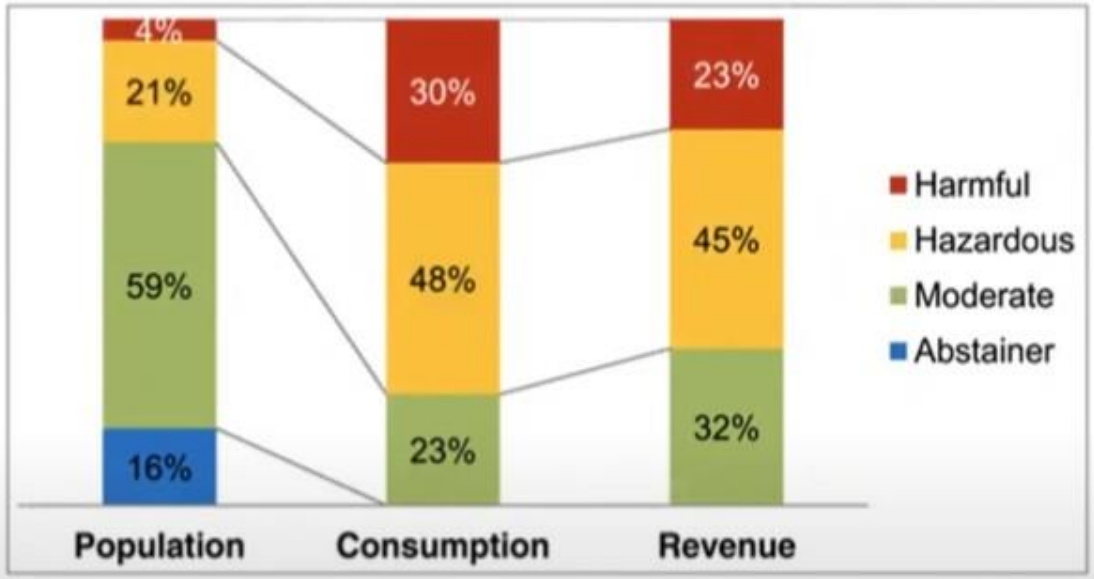

Everyone drinking "in moderation" would mean an extremely large drop in profits (approx. 38%, or £13 billion)

Scenario modelling using descriptive analysis of pooled daya from HSE and LCF surveys.
'moderate' drinking: below or equal to 14 units per week; 'hazardous: 15–35 units for women, 15–50 for men; 'harmful': 36+ for women, 51+ for men)
Bhattacharya A et al. Addiction 2018;113(12):2225-2232

Aanbevelingen voor de bevolking

- Er bestaat geen risicoloze consumptie
- Elk alcoholgebruik, zelfs met mate, heeft een impact op de gezondheid!
- Drink in ieder geval niet meer dan tien eenheden per week
- Vermijd bingedrinking : ≥ 6 E (mannen) of ≥ 4 E (vrouwen) in minder dan twee uur
- Spreid uw consumptie en drink ook een aantal dagen geen alcohol

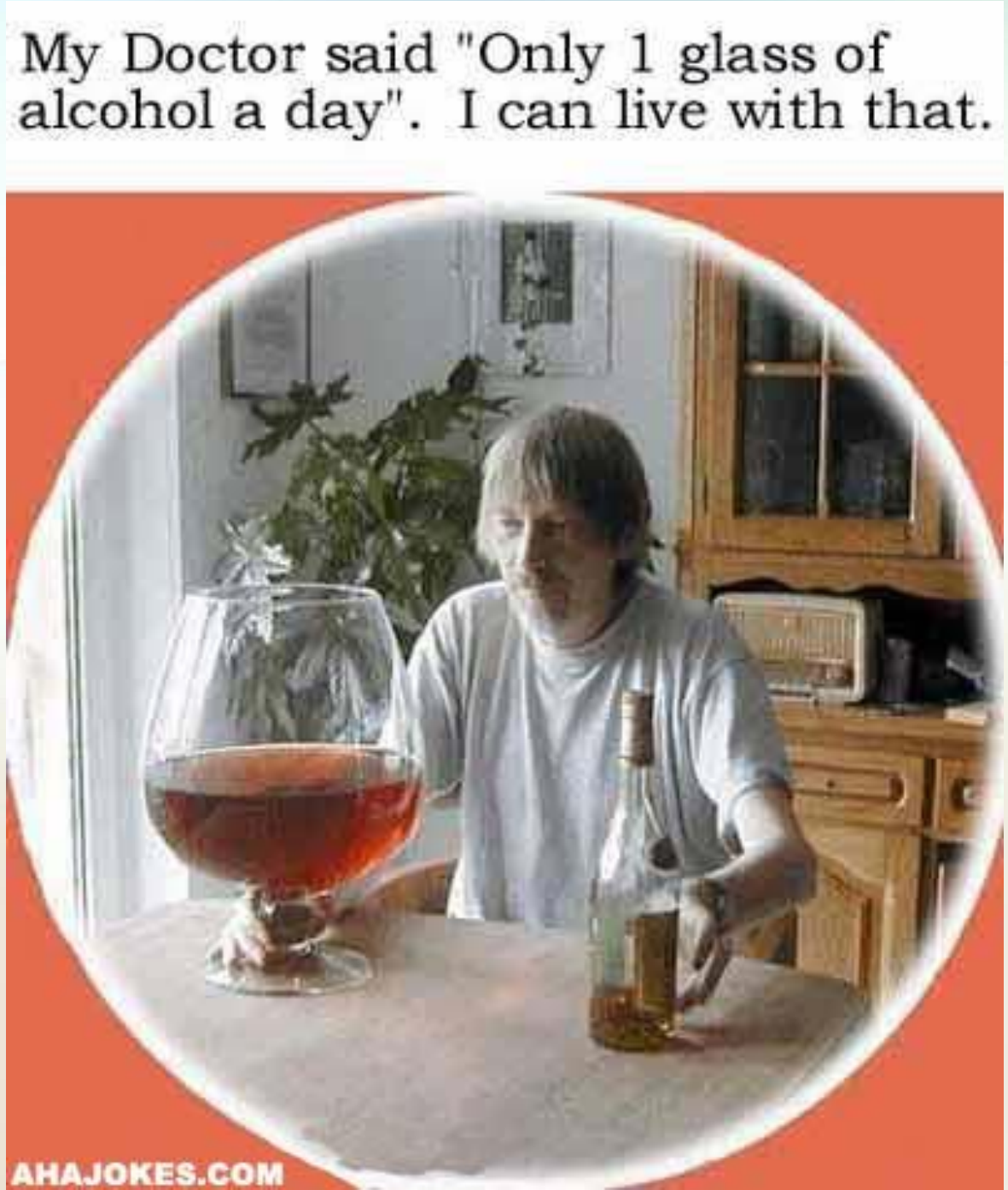
My Doctor said "Only 1 glass of alcohol a day". I can live with that.
AHAJOKES.COM

	ml per glas, blikje of flesje	Percentage alcohol	ml alcohol	gram alcohol	standaard eenheden
Glas bier	250	5%	12,5	10	1
Flesje bier	330	5%	16,5	13,2	1,3
½ l bier	500	5%	25	20	2
Glas wijn	100	12%	12	9,6	1
Fles wijn	750	12%	90	72	7
Glas porto	60	20%	12	9,6	1
Fles porto	750	20%	150	120	12
Mixdrank	275	5,6%	15,4	12,32	1,2
Shooter	20	20%	4	3,2	0,3
Sterke drank	35	35%	12,25	9,8	1
Fles sterke drank	750	35%	262,5	210	21

Specifieke aanbevelingen
Geen alcohol drinken

- tijdens zwangerschap of lactatie
- bij het besturen van een voertuig;
- voor, tijdens en vlak na fysieke en sportieve inspanningen;
- tijdens werk met machines, elektrische apparaten, op een ladder enz.;
- voor en tijdens het werk;
- bij verantwoordelijkheid voor de veiligheid van anderen;
- tijdens bezigheden die oplettendheid en vaardigheden vereisen;
- als remedie tegen bijvoorbeeld stress, depressie, slapeloosheid enz.

Aanbevelingen voor de overheid

1. Verbied marketing en reclame voor alcohol

In afwachting: reguleer hoe vaak, waar en welke boodschappen toegelaten zijn

2. Verplicht correcte waarschuwingsboodschappen en info op het etiket

3. Verhoog de minimumleeftijd naar 18 jaar voor álle alcoholische dranken

4. Voer een minimumprijs per alcoholeenheid in voor verkoop in de winkel

World Health Organization | Europe

Health topics | Our work | Newsroom | Data | Emergencies | About us

Home / News / No level of alcohol consumption is safe for our health

Français | Русский | Deutsch

No level of alcohol consumption is safe for our health

4 January 2023 | News release | Reading time: 3 min (759 words)

Related

Correcte waarschuwingsboodschappen

- Zolang men toch nog reclame toelaat…
  - Reguleer volume, inhoud en plaatsing

Begaan met je toekomst?
Alcohol drinken voor je 18de kan je hersenen beschadigen.
Drink geen alcohol.

Adobe Stock | #3042486

Minimuleeftijd
Jong geleerd, is oud gedaan

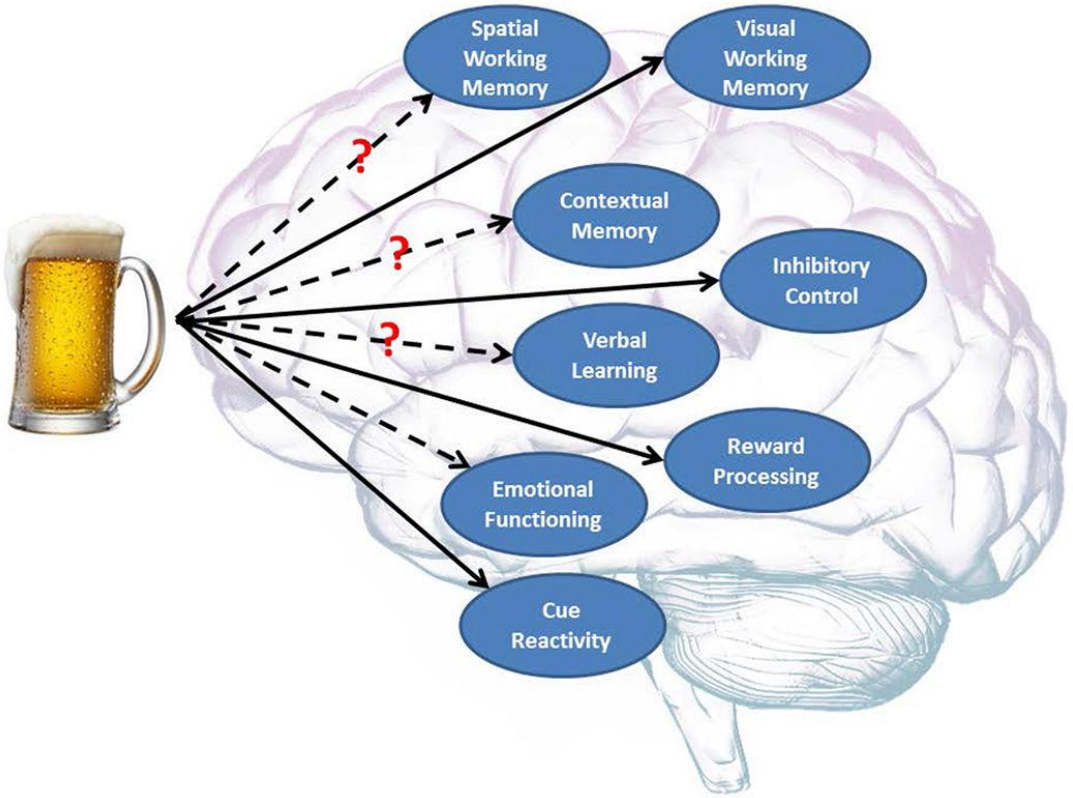

-------- = aanwezigheid van bewijs voor alcoholgerelateerde veranderingen van de functie

- - - - - = afwezigheid van dergelijk bewijs

? = beperkt onderzoek

Courtney et al., 2019

Begeleidende maatregelen

- Garandeer de gratis verstrekking van kraanwater in de HORECA;
- Volledig verbod op alcoholgerelateerde reclame en sponsoring
- Aanpassing van de etikettering van alcoholhoudende dranken
- Vermindering van de beschikbaarheid en het aanbod van alcoholische dranken
- Implementatie van een gediversifieerd prijsbeleid

Treatment gap bij alcoholproblematiek:

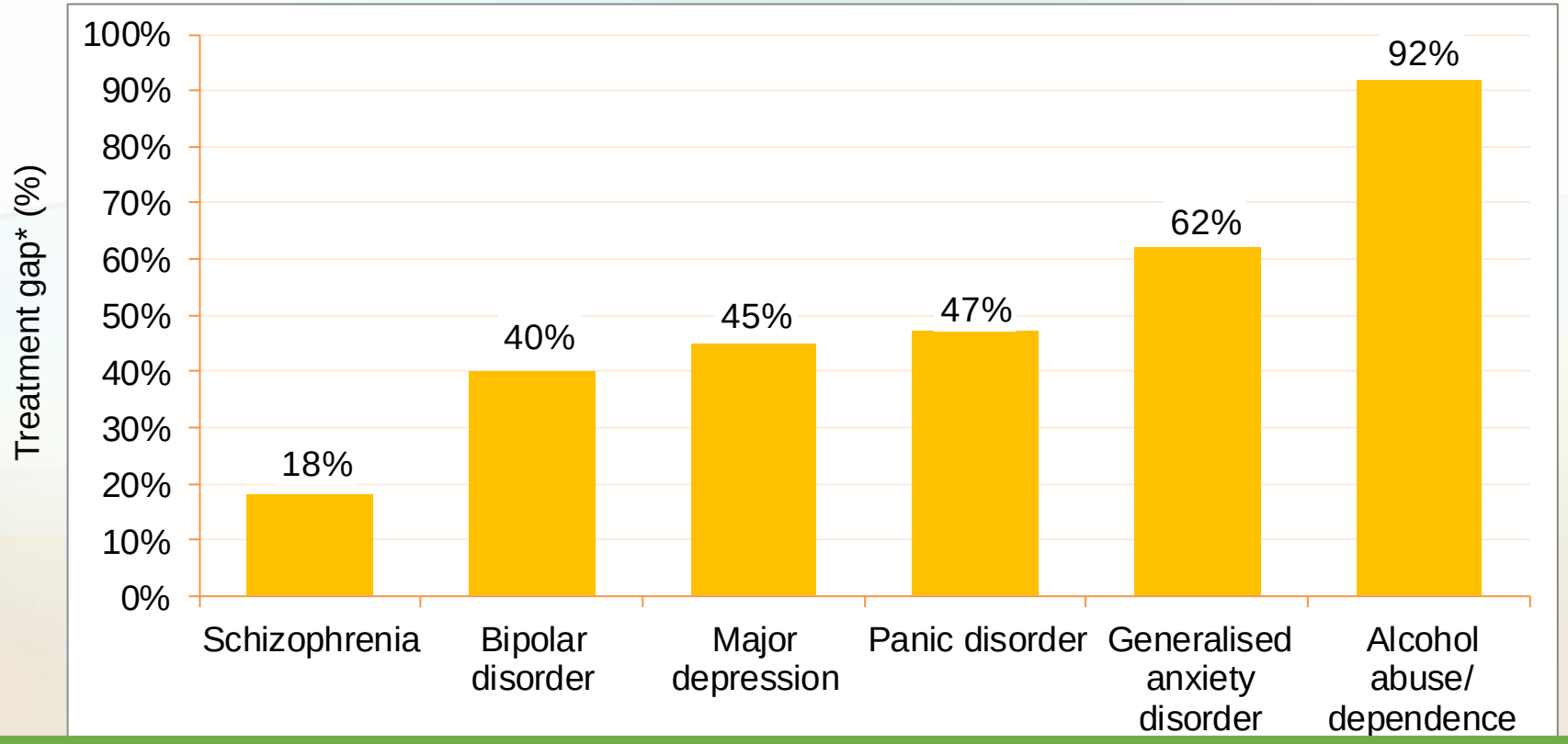

Alcohol misbruik en –afhankelijkheid kennen de grootste 'treatment gap' van alle psychiatrische stoornissen – minder dan 10% of patienten worden behandeld

*Treatment gap=difference between number of people needing treatment for mental illness and number of people receiving treatment

Kohn et al. Bull World Health Organ 2004;82:858–866

Oorzaken van ‘treatment gap’ bij alcoholproblematiek

Behandelingen[1-3]

- Niet effectief
- Niet acceptabel

Maatschappelijk [2]

- Afwijzing van het ziekteconcept
- Laag publiek bewustzijn van de last en schade van alcoholgebruik en-afhankelijkheid

Artsen [4-6]

- Beperkte kennis en vaardigheden
- Gebrek aan motivatie

Patiënten zoeken geen hulp omwille van [7]

- Ervaren stigmatisering
- Negatieve overtuigingen of ervaringen met de behandeling
- Privacy kwesties
- Ontkenning van de ernst van het probleem

1. VisionGain. The global anti-addiction market, 2008–2023, 2008;
2. Decision Resources. Addiction Disorders, January 2007;
3. Decision Resources. Spectrum. Therapeutic Markets: Opportunities and Pipeline Analysis, 2010;
4. Informed. GP Segment Research, 2010;
5. GP Segmentation Research, 2012;
6. Alonso. Acta Psychiatr Scand 2004:109(Suppl. 420):47–54;
7. Sobell et al. Addiction 2000;95(5):749–764

Adviezen naar de omgeving

- De attitude rond alcohol bijsturen
- Zelfmonitoring bevorderen (cfr. Tournée minerale)
- Deskundigheidsbevordering van eerste lijn:
  - Bespreekbaar maken
  - Vroegdetectie en vroeginterventie
  - Brief intervention
- Voldoende aanbod aan gespecialiseerde zorg

Werkomgeving

- Alcoholgebruik kan schadelijke gevolgen hebben op de werkplek, zoals productiviteitsverlies, absenteïsme, risico op ongevallen en ongepast gedrag.
- De werkomgeving kan direct (recepties, werklunches) en indirect invloed hebben op alcoholgebruik (risicovolle banen, langdurige ontworteling, fysieke inspanning, gespreide werktijden, druk, stress, interpersoonlijke relaties, enz.)
- Preventie op de werkplek kan veel mensen bereiken, aangezien een groot deel van de bevolking beroepsmatig actief is.
- Werkgeversorganisaties zouden daarom bewust moeten worden gemaakt van het effect dat ze kunnen hebben op de financiële en menselijke kost van alcoholconsumptie

Maatschappelijke impact van alcoholgebruik
Belang van een globaal gezondheidsbeleid

Conferentie over alcohol- en druggebruik: uitdagingen voor een preventiebeleid op het werk

Brussel, Woensdag 20 november 2024

Hoge Gezondheidsraad
Conseil Supérieur de la Santé

Frieda Matthys, MD, PhD
Prof. Em. Psychiatrie VUB